

зв'язків офіційного тлумачення з нормою права, що роз'яснюється [6, с. 101]. Саме в цьому сенсі існують підстави характеризувати казуальне тлумачення норм права як таке, що має обов'язковий характер не лише для окремого казусу, а й для всіх інших аналогічних випадків. З огляду на це, в юридичній літературі казуальне тлумачення норм права іменують прецедентом тлумачення, який слід ураховувати при розв'язанні аналогічних казусів. З цим твердженням можна погодитися за умови, якщо вкладати в термін «прецедент тлумачення норми права» повсякденне значення і не надавати йому формально обов'язкового характеру.

Список використаних джерел:

1. Молибога М. П. Тлумачення норм права: сутнісні характеристики / М.П. Молибога // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 2. – С. 42-46.
2. Настасяк І. Ю. Тлумачення правових норм : навч. посіб. / І. Ю. Настасяк. – Львів : ЛьвДУВС, 2009. – 336 с.
3. Гусарєв С. Д. Теорія права і держави : навч. посіб. / С. Д. Гусарєв, А. Ю. Олійник, О.Л. Слюсаренко. – К. : Правова єдність, 2008. – 270 с.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. / О. Ф. Скакун; пер. з рос. – Х. : Консум, 2006. – 656 с.
5. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / [М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін]; за ред. докт. юрид. наук., проф. акад. АПрН України М. В. Цвіка, докт. юрид. наук., проф. акад. АПрН України О. В. Петришина. – Х. : Право, 2011. – 584 с.
6. Власов Ю. Л. Проблеми тлумачення норм права : [монографія] / Ю. Л. Власов. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 180 с.

Ізотов Д.А., Ізотов О.А.

студенти,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО АПАРАТУ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Держава реально діє, проявляє себе як система, як сукупність спеціальних органів, колективів людей, які здійснюють управління справами, які стосуються суспільства і здійснюються від його імені, в межах наданих їм повноважень. Такі колективи діють постійно і, як правило, на професійній основі, що виділяє їх із усього суспільства і ставить над суспільством. Громадяни можуть приймати те чи інше участь у справах держави, але в кінцевому підсумку вона та її органи несуть персональну відповідальність за ефективність своєї роботи.

Правильним буде визначення, що державний апарат представляє собою систему органів держави, за допомогою яких здійснюється державна влада, виконуються основні функції, досягаються цілі і завдання, що стоять перед державою на різних етапах її розвитку [1, с. 157].

Важливо зазначити, що поняття державний апарат прийнято вживати у двох сенсах – широкому і більш вузькому. У першому випадку державний

апарат виступає як сукупність всіх державних органів і є ідентичним поняттю механізму держави. У більш вузькому сенсі державний апарат розуміють як апарат державного управління, тобто як сукупність виконавчо – розпорядчих, управлінських органів держави. У цьому сенсі поняття державний апарат використовують у науці адміністративного права.

Поняття державного апарату як складова частина категорійного арсеналу теорії держави і права є узагальнюючим, тобто охоплює на основі спільних ознак усю сукупність різноманітних за конкретним спрямуванням діяльності державних органів. Державний орган розглядається теорією держави і права як первинний структурний елемент державного апарату, саме з державних органів складаються його окремі ланки і підрозділи, вся система державного апарату як цілісного явища [4, с. 118].

Щоб більш докладніше дослідити державний апарат треба визначити його головні ознаки. До таких можна віднести:

- 1) державний апарат являє собою систему створених державою структур, що мають форму органу держави;
- 2) наявність виключно владних повноважень, які визначають функціональне призначення органу;
- 3) наявність чиновників, що реалізують повноваження від імені держави на професійній основі;
- 4) наявність нормативно закріпленої структури та законодавчо визначених повноважень (компетенції);
- 5) державний апарат завжди зв'язаний з державою, оскільки всі рішення відображають її волю та приймаються від її імені;
- 6) державний апарат фінансується з бюджету країни;
- 7) забезпечення реалізації державних функцій і завдань з управління суспільством;
- 8) державний апарат є основним інститутом держави, безпосереднім носієм державної влади, яку він уповноважений практично здійснювати і представляти у відносинах з населенням.

Найважливішим структурним елементом державного апарату є державний орган. Від рівня розвитку, взаємодії органів держави й залежить ефективність роботи державного апарату.

Є декілька варіантів визначення поняття державного органу. Одні автори вважають, що орган держави – це структурно відокремлений, внутрішньо організований колектив державних службовців, який наділений компетенцією для виконання певних владно-управлінських функцій і завдань держави, інші характеризують його як структурно організований елемент державного механізму, наділений владними повноваженнями та необхідними матеріальними засадами для здійснення завдань [2, с. 81].

Українські правознавці Кириченко В.М. та Куракін О.М. визначають наступні ознаки державних органів:

- 1) вони є структурним елементом апарату держави;
- 2) мають певну економічну і організаційну відокремленість і самостійність;
- 3) створюються державою чи обираються безпосередньо народом;

- 4) наділені нормативно закріпленими державо-владними повноваженнями;
- 5) мають відповідну компетенцію, приймають юридично обов'язкові нормативні та індивідуальні акти;
- 6) характеризуються відповідною організаційною структурою;
- 7) здійснюють свої функції від імені держави [3, с. 65].

Далі ми хотіли би визначити класифікацію державних органів. Задля цього розглянемо декілька критеріїв, за якими їх поділяють. За способом створення державні органи можна поділити на первинні та похідні. Первинні створюються шляхом прямого волевиявлення всього населення або його більшості. Прикладом первинного державного органу є Верховна Рада України. Похідні ж органи утворюються первинними та їм підзвітні.

За обсягом владних повноважень органи можна класифікувати на вищі та місцеві. Влада вищих органів розповсюджується на територію усієї держави, а місцеві державні органи функціонують в адміністративно-територіальних одиницях, їхні помноження розповсюджуються виключно на ці території.

Державні органи також поділяються за широтою компетенції на органи загальної та спеціальної компетенції. Перші уповноважені вирішувати широке коло питань, що охоплює усі функції держави. Органи спеціальної компетенції виконують одну відповідну функцію. Прикладом органів загальної компетенції є уряд нашої держави, а до органів спеціальної компетенції можна віднести різноманітні міністерства: міністерство освіти і науки, міністерство внутрішніх справ.

За принципом розподілу владних повноважень державні органи поділяються на законодавчі, виконавчі та судові. Особливе місце посідають законодавчі органи, на які відповідно до принципів поділу влади покладена законодавча, правотворча діяльність. Вони приймають закони, які мають найвищу юридичну силу і врегульовують найважливіші суспільні відносини. Виконавчі органи – це органи, які реалізують державну владу у формі організації виконання законів. Вищим виконавчим органом у державі є уряд. Крім органів законодавчої і виконавчої влади діють органи судової влади. Вони займають самостійне місце в системі розподілу влади.

Також можна приділити увагу й принципам організації та діяльності державного апарату. Під цими принципами розуміються загальні, відправні, визначені законом засади, що представляють собою регулятивні вимоги щодо основних параметрів організації та функціонування державного апарату з метою найбільш ефективного виконання функцій та завдань держави.

Видатний правознавець Цвік М. В. у своїй роботі виділяє наступні принципи організації і діяльності державного апарату: поділ влади; виборність представницьких органів державної влади; пріоритет прав і свобод людини і громадянина; діяльність у межах компетенції та у спосіб, передбачені законодавством (законність); професіоналізм і компетентність; обов'язковість рішень, прийнятих вищими державними органами для нижчих державних органів; прозорість; підконтрольність; відповідальність; ефективність; дотримання прав місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, організацій, установ; неупередженість здійснення

повноважень; рівне право громадян на доступ до державної служби; стабільність кадрів [4, с. 121].

Таким чином можна зробити висновок, що державний апарат представляє собою сукупність органів і посадових осіб, які здійснюють на професійній основі управлінські функції держави та володіють повноваженнями щодо здійснення державного примусу.

Список використаних джерел:

1. Головістікова А.Н., Дмитрієв Ю.А. Проблеми теорії держави і права. М: Ексмо, 2005. – 650 с.
2. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 317 с.
3. Кириченко В. М., Куракін О. М. Теорія держави і права: модульний курс: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 264 с.
4. Цвік М. В., Ткаченко О. В. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів]; За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків: Право, 2002. – 432 с.

Кечеджі О.Б.

студентка,

Науковий керівник: Козаченко А.І.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та історії права,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СПАДКОВЕ ПРАВО ЗА ЗІБРАННЯМ МАЛОРОСІЙСЬКИХ ПРАВ 1807 РОКУ

Інститут спадкового права в усіх правових системах, як стародавніх, так і сучасних, є одним із найважливіших. Майже кожна людина неминуче стає спадкоємцем і одного разу змушена стати спадкодавцем. Тому завжди в центрі уваги суспільства та держави, законодавців та дослідників, кожної людини, залишаються проблеми спадкового права. Зрозуміло, що об'єктом спадкування переважно є право власності, відтак важливо знати: що залишається після смерті власника, кому має перейти майно, в якому порядку та обсязі. Першим в Україні систематизованим збірником справді чинних норм цивільного права, зокрема про спадкування, було Зібрання малоросійських прав 1807 р.

Цей збірник і нині залишається цінним джерелом знань про право України XVIII – першої половини XIX ст. Це була практично остання з численних офіційних і напівофіційних кодифікацій права України-Малоросії після приєднання її до Росії. Чільне місце у Зібранні малоросійських прав займає право спадкування. Норма щодо спадкування, вміщена у Зібранні малоросійських прав, є співзвучною сучасному визначенню поняття